

скористалися правом безкоштовного відвідування. Майже половина екскурсій філіалу мала соціальний характер. Загалом музейні підрозділи охопили 1320 осіб, що становить близько 70 % від загальної кількості відвідувачів парку.

У 2025 р. музейні працівники взяли участь у низці всеукраїнських та міжнародних конференцій і вебінарів, присвячених збереженню музейного фонду в умовах війни, ролі музеїв у меморіалізації, цифровізації музейної діяльності, інклюзивності та роботі з військовими. Таким чином, музей виконує функцію соціального хабу – простору відновлення, комунікації та культурної підтримки громади.

Важливим кроком у вдосконаленні організації роботи стало впровадження сучасної системи оплати через сервіс «Приймання платежів від населення» (додаток Приват24), синхронізований із бухгалтерським обліком. У 2025 році 702 особи скористалися можливістю оплати за допомогою QR-коду, що сприяє підвищенню прозорості фінансових операцій, спрощенню обліку та відповідає сучасним вимогам цифровізації бюджетних установ.

Для підвищення відвідуваності музейних об'єктів доцільним є: впровадження онлайн-екскурсій; створення фотоальбомів, листівок та друкованої промопродукції; виготовлення відеороликів; розроблення тематичних та анімаційних турів; розширення мережі еколого-пізнавальних маршрутів (пішохідних, велосипедних, автомобільних); організація фототурів вихідного дня. Мезинський музей – це місце, де відлунює глибока давнина, де оживає історія, і де кожен охочий може доторкнутися до багатого культурного спадку України.

УДК 502.4:504.06:338.48(23.0:477.8)

ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ ЯК ФАКТОРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГІРСЬКИХ ЕКОСИСТЕМ ОКРЕМИХ ТЕРИТОРІЙ КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

Шуба Б.М., здобувач вищої освіти зі спец. Екологія;

Карпенко Ю.О., (науковий керівник), канд. біол. наук, доцент, начальник науково-дослідного відділу Мезинського НПП, завідувач кафедри екології, географії та природокористування,

НУЧК імені Т.Г. Шевченка, вул. Гетьмана Полуботка, м. Чернігів

Сучасний етап розвитку природокористування характеризується зростанням антропогенного навантаження на природні екосистеми, зокрема в межах об'єктів природно-заповідного фонду.

Одним із найбільш вразливих регіонів України є гірські екосистеми Українських Карпат, які вирізняються високим рівнем біорізноманіття, складною вертикальною структурою та чутливістю до зовнішніх впливів. Карпатський біосферний заповідник як складова міжнародної мережі біосферних резерватів відіграє ключову роль у збереженні природних комплексів, однак одночасно зазнає значного впливу рекреаційної діяльності.

Інтенсифікація туристичних потоків у гірські райони супроводжується трансформацією природних ландшафтів, що проявляється у порушенні ґрунтового покриву, деградації рослинності, зміні гідрологічного режиму та фрагментації біотопів. Найбільш поширеними формами впливу є витоптування рослинного покриву, ущільнення ґрунтів, утворення ерозійних процесів уздовж туристичних маршрутів, а також накопичення побутових відходів.

Особливо вразливими до рекреаційного навантаження є субальпійські та альпійські екосистеми, де відновлення рослинного покриву відбувається повільно через суворі кліматичні умови та короткий вегетаційний період. Порушення дернини призводить до активізації водної ерозії, що, у свою чергу, спричиняє деградацію схилів і втрату ґрунтового шару. У лісових екосистемах спостерігається зниження підросту деревних порід, витіснення тіньовитривалих видів та збільшення частки синантропної флори.

Вплив рекреації також проявляється у зміні видового складу та структури фауни. Туристична активність спричиняє фактор турбування, що змінює поведінкові реакції тварин, знижує успішність розмноження та призводить до міграції чутливих видів у менш порушені ділянки.

Оцінювання рівня рекреаційного навантаження на екосистеми заповідника може здійснюватися за допомогою показника рекреаційної місткості території, який визначає допустиму кількість відвідувачів без порушення екологічної рівноваги.

З метою мінімізації негативного впливу туризму на гірські екосистеми Карпатського біосферного заповідника необхідно впроваджувати комплекс природоохоронних заходів. До них належать функціональне зонування території з виділенням зон суворої охорони, регульованої рекреації та стаціонарного відпочинку; обмеження доступу до найбільш вразливих ділянок; облаштування екологічних стежок із твердим покриттям; встановлення інформаційних щитів та проведення еколого-освітньої роботи серед відвідувачів.

Отже, туризм і рекреація є вагомими чинниками антропогенного впливу на гірські екосистеми Карпатського біосферного заповідника. Їхній вплив має комплексний характер і проявляється на різних рівнях організації природних систем. Забезпечення збереження біорізноманіття та екологічної стійкості регіону можливе лише за умов раціонального природокористування, науково обґрунтованого управління рекреаційними процесами та дотримання принципів сталого розвитку.

Список використаної літератури

1. Карпатський біосферний заповідник. Офіційний сайт. URL: <http://cbr.nature.org.ua/ukrainian.htm> Дата звернення 15.04.2021)
2. Проект організації території Карпатського біосферного заповідника та охорони його природних комплексів / Приватне акціонерне товариство «Науково-виробничий комплекс «Курс». Рахів: Фондові матеріали Карпатського біосферного заповідника. 2018. 233 с.